

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendőek. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnének.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivata
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendőek.

Indul a hajó ...

Sok-sok csendes falusi paplakon sűrögnek forognak az édes anyák és készítik a városi iskolába menő gyermekek ruháit.

Szépen kimossák, kivasalják, elrendezik fehéreneműiket, miközben lehet könnyük is hull azokra. Megbecsüljétek e könnyeket tanuló ifjuság. Az édes apák a pénzt készítik elő, melegben, porban ácsorognak a vásár szekeren, gonddal, izzadtsággal teremtik elő, a ruhára, tandíjra s a könyvekre valót. Jól használjátok az áldozatot hálás gyermekek.

Azután szép levelet irnak a professzorokhoz és telujítják a régi ismeretséget. Elmondják, hogy élnek és hol dicsérik az Urat. A szülei szív ékesszólásával kérnek pártfogást, vagy egy picinyke jóakaratot az egykori jóbaráttól és tanulótarstól. Tudós tanárok, meg ne tagadjátok e köteles szolgálatot. Sok csendes falusi paplakon s vidéki házakban sűrögnek-forognak most az édes anyák és gondterhelte arccal járnak az édesapák, mert mennek a gyermekek, messze mennek; ismeretet, tudományt szerezni és az ifjuságon az életen megélhetést, a mit a falu már meg nem ad.

Indul a hajó, az iskola hajója s a kiket magával visz, a szülő kebel, az édes apa, a haza, a társadalom az egyház legdrágább kincsei.

Vajjon elérnek-e szerencsésen a révpartra, a jól kiérdemelt életpálya biztos kikötőjéhez.

Bizonyyal, ha Krisztussal haladnak. Lám az ő hajója is úgy vitte egykor a Galilei tengeren a tanítványokat, hogy bár kitört a vihar és felzudultak a habok, mégis az utasoknak semmi bajok nem esett.

Óh iskola hajója szerencsés habok hordjanak téged is, mint egykor a szegény latin költő hajóját és veled azokat, kik a szülői háztól távol idegen nagy városban idegen arcok között oltárodát keresik és világosságod után epednek.

Hajósok, bölcsen kormányozzátok a hajót. Teuger, szelek engedelmeskedjétek. Tudomány, ismeret, senkit istenkisértésre ne csábítsanak, morajló örvények senkit el ne nyeljenek.

Messze boldog partok felé törekvő utasok, magyarság fiai, leányai szerencsések, boldogok legyetek, tudományt, ismereteket szerezzétek, testetek, lelketek épségét megőriztétek, meg ne csaljátok a szegény szülék reményeit és magatok is meg ne csalatkozzátok.

Indul a hajó, kezdődik az új iskolai esztendő. Vén mohos iskolák, fényes ujonnan épült nagy paloták, tudós tanárok, vidám ifjuság, boldog iskolai évet szerencsés útat.

Vándor.

Az iskoláról.

Az országos ref. tanáregyesület derék elnökének gyűlést megnyitó beszéde akkor is az iskolaügyre irányítaná figyelmünket, ha ez a tárgy egyébként sem volna időszerű.

Az iskola év megnyitása alkalmából ez a beszéd, mely a gimnáziumi oktatás apologiája és a gimnáziumi oktatás iránt nagy érdemeket szerzett tanférfiu jajsza, kétszeres erővel hat.

Patakon, hol a magyar nemzeti műveltségnek a nyugoteurópai kultúrával való közösségét egy Comenius működése pecsételte meg és a hol a Rákócziak lelke kísért e beszéd, a multnak erőttől duzzadó képét a magyar középiskola hivatását jelenti meg előttünk.

Ugyvan s e hivatás a nyugati kultúrával való együttthaladásban és a magyar nemzeti jelleg és hazafiság érvényesítésében határozódik.

Ez a hazafiság egy és oszthatatlan tartozónak lenni s a magyarság tekintetében nem szabadna közöttünk felekezeti és osztály válaszfalaknak lenni s ime csak a ref. iskolák ünnepelték ez évben Bocskayt s ime a magyar középiskolák erősen kidomborodó a magyarságot szétválasztó felekezeti jellege.

Ez a kiváló tanügyi férfiu első jajja. A második a társadalomtudományi társaság tudósaihoz van intézve, a kik a gimnáziumi oktatást reformálni akarja s a classicus tanulmányok

ellen szórják nyilait, de ugy tetszik nekem, hogy sokkal inkább az iskola fogyatkozásait is siratja, melynek tanításában több életre szóló tartalom kellene és a hol a tulterheltség és iskolai zsufoaltság gátolják a nevelés feladatait.

A harmadik jaj a társadalmunkból az iskolába bejutott erkölcsi lazaság felett tör pálcát és a negyedik a közoktatásügy vezetésének azon irányát panaszolja, mely a tanárképzés gyakorlativá tételét tisztán csak az állami iskolák számára tervezi és a mely a gimnázium tudományos színvonalának lesüllyesztésével bontja meg a művelt nyugot európai nemzetekkel való közösségünket.

Fájdalom ezek a panaszok mind szomorú igazságok, a melyek a régi középiskolai rendszer letünését jelentik.

Nem szólok az egységes állami eszmény és hazafiság romlásáról, mert ez nem pusztán iskolai, hanem országos nyomoruság, melynek országos állapotainkkal meg kell változnia. A magyar kálvinizmus fiainak és iskoláinak vezetőik kell e téren továbbra is es meg kell keresni az összeköttetést a többi felekezetek hazafias elemeivel is. Nem szabad még a jóban sem külön huzni és magunkra maradni egyenes veszedelem.

A társadalmi erkölcsök lazasága tekintetében sem pusztán az iskolán fordul meg a dollog, bár itt a mint Dóczi igen helyesen kijelöli,

TÁRCA.

Bujdosik a szellő ...

Bujdosik a szellő
Elbarangol vele,
A még zöldelő fa
Letépett levele.

Hát engem hová vet
Ugyan merre zavar?
... A rohanó idő:
Ez az örök vihar.

Bármerre elvethet...
Megnyugszom akárhol.
— Velem lesz az Isten,
Mindenütt átkarol.

Varga Péter.

Részletek a Talmudból.

Angolból prof. H. Polano „The Talmud” c. műve után.

Ádám bőrkabátja. Volt Ádámnak egy bőrkabátja, amelyet az Isten csinált számára. Mikor Ádám meghalt, ez a kabát az Enoch tulajdona lett, kiről fiára Methusalehre szállt. Methusaleh Noahnak adta, aki viszont magával vitte a bárkába. A bárkából kijövet, Hám ezt a kabátot ellopta, elrejté testvérei elől, majd titokban fiának Chusnak ajándékozta. Chush megint sok ideig rejtegette, míg végre öreg korában lett kedves fiának: Nimródnak adományozta. Nimród 20 esztendősen vette fel először e kabátot, ami olyan erőt és hatalmat adott neki, hogy viselése által a leghiresebb vadásszá lett, minden vállalata sikerült, ellenségeit sorban legyőzte és az egész föld felett királylyá tétetett. Izsák fia Ézsau szintén nagy vadász volt, de még se tudott tultenni Nimródon a szerencsés kabát viselőjén, fájt is a foga Ézsauinak a bőrkabáttra s feltette magában, hogy ha akárhogy is, de megkeríti magának a hires ruhadarabot.

Történt egyszer, hogy vadászni ment Ézsau, és látta, hogy az előtte vadászgató Nimródot csak két szolgálja kíséri, a többiek pedig elmaradtak. Ézsau alkalmasnak látta az időt, hogy Nimródtól a kabátot elvegye. Elrejtőzött tehát az útszélre, és mikor hazafelé jönni látta Nimródot, rejtekhelyéből úgy megeleozta, hogy az szívéen találva rögtön meghalt. Erre megint a két kísérő szolgának esett és azokat verte agyon. Mi-

az iskolának is vannak teendői. Azok a hires, régi spártai erkölcsök, de a tanulók iránti szeretetteljes bánásmód is. A szigorú elvek csak az igazságos elbánásra, osztályzásra, fegyelemre vonatkozhatnak, a humanitás pedig az u. n. iskolai brutalitások elkerülésére és annak feltüntetésére, hogy az iskola mint a szüle maga érdeklődjek a tanulók iránt, lakás, magaviselet stb. tekintetében. Ismételtén ajánlom itt a diákbarát egyesületeket és a nagy közönségnek a neveletés ügyeibe való bevonását.

De szavam van a szülékhez is. Fegyelmezzék e gyermeket. Neveljék arra, hogy kis holmiját rendbe tudja tartani. Legyen igaz beszédben. tanulásban, viseletben. Szokja meg felügyelet nélkül is kötelessége pontos teljesítését.

Pénzéről, idejéről számot tudjon adni. A vallástanárát, az iskola orvosát és igazgatóját, de a többieket is mint jóakaróit tekintse.

Ha iskola, szüle és a nagyközönség a közös nagy cél érdekében egyesülnek a mai oktatás több nyitit sebe eltűnik.

A mostani középiskolai tanítás belső bajai azonban még mindig érezhetők lesznek és a jajok folyton hangzanak mindaddig, míg az iskola, mint Dóczy kifejezte magát *több életre szóló tartalmat nem visz bele a tanításba és tulterhelést és a tulzsfolttságot meg nem szünteti* és a tanárképzés tekintetében reformokat nem kezdeményez.

Itt fordul meg minden s itt csak rendszer

változtatás segít. Ez az egyetlen eltérés köztem és az országos ref. tanáregyesület érdemes elnöke között. Ő azt hiszi, hogy a középiskolának csak jobb tanerők és alkalmasabb felszerelések kellene, bizonyos tekintetben több anyagi erő, mely lehetővé teszi, hogy 20—24 tanulónál több egy osztályban ne lehessen, hogy az iskoláknak a szemléltetéshez gazdagabb gyűjteményeik és több módjuk lehessen.

Mind arany igazságok, de mikor valósulhatnak meg mindezek, midőn még a debreceni hires és méltán hires ref. főgimn. is 2—4 helyettes tanárral és két segéd tanárral dolgozik? Azután ha megvalósulnak is mindezek, a minthogy meg is kell valósulniok s mind a tulterheltség, mind a tulzsfolttság megszűnik, mindaddig míg a gimn. tanítás más tárgyai és rendszere megmarad, megtehetik-e több, életrevaló tartalommal az iskolai tanítás?

Nem kívánok e kérdésre válaszolni, mert noha bizonyos kétségeim vannak, a mostani rendszer olyan eminens képviselői iránt mint Dóczy a legnagyobb tisztelettel és bizalommal viseltetem.

Annál inkább a szivembe vág az ő nagy panasza. Medgyesi Pál a Rákócziak udvari papja így siratta egykor az ország romlását és pusztulását. Az ő jajai visszhangzanak az országos tanáregyesület elnökének megnyitó beszédében, midőn elpanaszolja, hogy a középiskola

kor végzett lekapta Nimródrol a csodás Ádám-féle kabátot és futott vele hazafelé.

Nagy éhesen érkezett meg a szülői házba. Jákob éppen lencsét főzött. Ézsau kért belőle. De Jákob csak az elsőszülöttségi jog ellenében hajlandó adni a lencséből. Ézsau erre így okoskodott magában: „itt nekem maradásom már úgy sem lehet, mivel ha megtalálják Nimród tetemét a Nimródtól elmaradt alattvalók senki más gyilkosra nem gondolnak, csak én reám, mert engem láttak egyedül Nimród közelében vadászgatni. Ha itt maradok feltétlen megölnek tettemért, így elsőszülöttségi jogomnak semmi hasznát nem vehetem. Jobb, ha beleggyezem a vásárba, mert az a tál lencse többet ér most nekem mindennél, mivel legalább telehassal indulhatok világgá bujdosni.” Ugy is tett. Magával vitte néhai jó Ádám apánk szerencsehozó kedves bőrkabátját, mely a zsidók évszámítása szerint csak Ézsauig mintegy 26000 esztendő volt élt keresztül. (De elnyűhetetlen természetét tekintve, ki tudja hány száz esztendeig maradhatott fenn még azután is, míg meglehet, valami túlon túl éhes vadállat gazdától együtt szét nem tépte. Na de ezt meg aztán a vele járó örök szerencse nem engedhette.)

Ádám botja. Ádámnak volt továbbá egy nagyon kedves botja, amit még az Édenben szerzett magának. Ezt a botot annyira megszokta, hogy mikor kiköltözött az Édenkertből, magához vette és kihozta. Majd Noah örökségébe — s tőle fiához Shemhez került; kézről-kézre menve végre Ábrahámnál megállapodott. Itt olyan tekintélyben részesült, hogy mikor Ábrahám végrendeletileg fiára Izsákra testálta vagyonát a végrendeletbe ez a bot is felvétellett. Megvolt még Jákob idejében is,

mert Jákob menekülve testvére haragjától, ezzel a bottal indult utnak. Tőle Egyptomba Józsefhez került. Itt mintha nyomát vesztenénk, de egy véletlen eset megint felszínre juttatja.

Mikor ugyanis Mózes leütötte azt a zsidó verő egyiptomit Midjánba volt kénytelen tette miatt menekülni. Itt Reuelnél lakva egyszer annak a kertjében sétálgatva botra talált, amelyről a cselédek útján megtudta, hogy az még Ádámé volt az Édenkertben. Fogta magát Mózes és elvette a különös érdekességű botot. Ez volt az a szerencse-bot aztán, melylyel Mózes később csudáit végrehajtá. (Persze ennek a botnak is atkellott élni csak Mózesig is mintegy 2770 esztendőt.)

Ádám oldalbordája. Egy pogány császár mondá rabbi Gamalielnek: „a ti Istenetek tolvaj, ellopta Ádám oldalbordáját, mert megvan irva: és az Ur Isten bocsátott egy mély álmot Ádámra és ő elaludt, mire kivett az Ur egy oldalbordát Ádámól.” Ott volt e beszédnél a rabbi leánya is, aki megkérte a császárt, hogy engedje meg apja helyett neki a felelést emez állításra. A császár megengedte. Erre kezdi a leány: „az elmúlt éjjel rablók törtek be szobámba és elloptak egy ezüst poharam, hagytak azonban helyébe egy arany poharat.” A császár erre közbeszóllott: „na már az ilyen tolvajokat én is szeretném!” Mire folytatá a leány: „lásd éppen így tett a mi Istenünk is, elvett, vagy amint te állítod ellopt az Adámnak a sok oldalbordái közül egyet és a sok oldalborda közt kevés értékkel bíró egy borda helyett hagyott Ádám mellett egy nagy kincset: egy asszonyt!” Torockköszentgyörgy.

Gyenge János
ref. lelkész.

hivatásában. a nyugoti kulturával lépést tartó nemzeti irányu haladás eszközlésében gátolva van, mert ellene fordultak a felekezeti széttöredettség, a társadalom tudomány ifju tudósai, a közérkölesök hanyatlása, az iskola belső hiányai és az idő maga. Ha így áll a dolog, annál inkább szükség van rá, hogy minden tényező, melynek a középiskolai neveléshez köze van, megtegye köteleességét. Az iskola, a tanárok ígérnek magukat hogy megteszik a mi rajtuk áll.

Tegyük meg mi is szülék, iskolafentartó-testületek és a magyar társadalom is. A jajszóknak nem szabad meghallgatás nélkül elhangzaniok.

A középiskolai tanítás és tanárképzés ügye nem maradhat tovább a mostani állapotban?

Dr. Ferenczy Gyula.

TANÜGY.

Az Országos Református Tanáregyesület ötödik rendes közgyűlése Sárospatakon.

II.

Következett a napirend. Az első napra két felolvasás volt kitzve: a Sinka Sándor debreceni főgimnáziumi és Radácsi György sárospataki theologiai tanáré.

Sinka Sándor a középiskolai oktatás egyik legfontosabb kérdéséről értekezett. Azt fejtegette, hogy a tantervi Utasításokkal milyen viszonyban van a tanár egyénisége, vagyis hogy milyen viszonyban kellene lennie. Nagy kérdés, melynek — Csokonaival szólva — „nehéz, kétése, szép a megfajtése”. Sinka Sándor a kérdés nehézségével megbirkózott s hosszú tanári tapasztalaton megszürodött meggyőződéssel szépen bizonyította be, hogy itt is a híres arany közepút a legjobb; hogy az Utasítások szolgálai végrehajtója egyéniségéről mond le, amit pedig sem az Utasítások nem kívánnak, sem az iskola célja nem tűr meg. A tanár tanításának és nevelésének legfőbb titka a határozott, biztos egyéniség, a tantárgyak feldolgozásában és átadásában a növendékekhez alkalmazkodó önállóság, mely mindig megtalálja a közlendő anyag kellő mértékét és az átadás legmegfelelőbb módját. De ennek az egyéniségnek, önállóságának sohasem szabad különködéssé fajulnia, sohasem lehet az eredmény kockáztatása nélkül a tanítás végső célját, tehát a közös célt szem előtt tévesztenie. Tehát az igazi tanári egyéniség a saját karakterének feltétlen érvényre juttatása mellett is mindig alá tudja magát rendelni a többség akarátában megnyilatkozó közös célnak. A nehéz kérdésnek ez a kétségtelenül szép megfajtése mindazonáltal azért kétése, mert az életben, a valóságban keresztül vinni alig lehet. Bizony a valóság azt mutatja, hogy a Sinka rajzolta egyéniségek az életben igen ritkák; leggyakoribb jelenség az Utasítások szabályaihoz való görcsös ragaszkodás, vagy, ami semmivel sem jobb, azoknak semmibe vevése s ennek következtében az elért eredmény silánysága. S ez a körülmény ismét csak azt a régi óhajtást támogatja: vajha gondolnának már az illetékes tényezők a tanárképzés legégetőbb oldalára, a gyakorlati tanárképzésre!

Az iskola ellen emelt tömeges panasz talán végre megérleli azt a régi igazságot is, s érvényt szerez neki, hogy a tanári pálya nem közönséges hivatalnoki kenyérpálya, hogy ide rátermettség, egyéni arravalóság és sok, sok, nagyon sok lelkesedés és ebből folyó lelkiismeretesség kell!

Majd ha mindenki belátja, hogy az iskola olyan, amilyen a tanár; majd ha a tanárt ebből a szempontból mérlegeli a társadalom és e szerint becsüli meg; majd ha tanári pályára, legalább nagyrészen, csak azok lépnek, kik magukban erre szent hivatást éreznek; s majd ha lesz kötelező gyakorlati tanárképzés: majd akkor lehet szó az Utasítások és a tanár egyénisége közötti harmoniaról! Addig bizony marad az pium desiderium, írott malaszt, akármennyit értekezünk is róla s akárhányszor sohajtozunk is utána.

A Sinka Sándor elveit mindenki helyeselte, vita nem támadt nyomán. Az elnök a közgyűlés nevében köszönetet mondott neki s emenciálta, hogy a felolvasás az egyesület évkönyvében is helyet fog jelenni.

A Sinka felolvasásán szerencsésen választott kiegészítése volt a Radácsi György: amaz az értelemnek, ez a szívnek szólott. Rendkívül vonzó csevegés foruájában, a saját élményei beszövéseivel ismertette a múlt század közepén Patakon divott diákéletet, különösen a szegény, tarisznyás diák életét, az iskolába lépéstől kezdve odáig, míg felnövekedett az alma mater kenyere s kilépett az életbe. A hallgatók, kivált az idősebbek, maguk előtt látták diákéveiket keserű és édes élményeivel s Radácsi ezeket az élményeket reflexiókkal átszöve, annyi melegséggel, annyi közvetlenséggel tudta előadni, hogy hallgatói egy pillanatra nem lankadó érdeklődéssel lesték szavait s egy-egy derültebb részletnél zajos ovációban részesítették. Minden szavából kiértzett a pataki iskola iránti odaadó szeretete, az azzal való megelégedés boldogító érzelmé.

Ennek a kedves felolvasásnak hatása alatt oszlott szét az első napi gyűlés; azaz hogy nem oszlott fel, hanem vonult az iskolakertbe testületileg, hol Patak egyik híres neveltjének, Tompa Mihálynak mellszobrát koszorúzta meg Kulesár Endre debreceni főgimn. tanár a tanáregyesület nevében.

A szobortól egyenesen a tornaterembe ment a társaság, a főiskola és egyházkerület adta közebére, mely szintén a patakiak hagyományos vendégszeretét dicsérte. A közebéd úgy folyt le, mint a közebédék szoktak: lelkes hangulatban, hivatalos és nem hivatalos tósztokkal megspékelve.

Ebéd után a társaság megoszlott. Egy része a főiskola nevezetességeit szemlélte meg, kivált a könyvtárt és a fizikai szertárt, mely utóbbi helyen Ellend József tanár kalauzolta a látogatókat s magyarázta a történelmi emlékekben is gazdag muzeum egyes darabjait lekötözö szívességgel és fáradhatatlanul.

A társaság egy jó része a sárospataki fogyasztási szövetkezet nagyszerű pincéjébe vonult, hol a szövetkezet igazgatói, dr. Szabó Sándor és Elekes Imre tanárok házigazdái szívességgel kóstoltatták végig a hegyalja felséges borait, a közönséges (?) szomorodnitól kezdve a legpompásabb muskotály asszúig. Lett is a pincében hamarosan jó hangulat, mely nótát fakasztott az asszútól buzogó tanári keblekből.

Ismét más csoport a pataki híres Rákóczi-várat szemlélte meg, mely avult falaival, lőréseivel s a Lorántffy Zsuzsánna híres erkélyével a Bodrog partján emelkedik s legszebb enemű történelmi emlékeink közé tartozik.

A másnapi közgyűlésen Marton Sándor kecskeméti főgimnáziumi tanár olvasott fel a középiskolai reformtörekvésekről, kiindulási pontul véve a Társadalomtudományi Társaság előadás-sorozatát, mely a hírlapokból a nagy közönség előtt is ismeretes, s melynek egyik éretlen hajtása az érettségi vizsgálatot szabályozó legutóbbi miniszteri Utasítás is.

Marton felolvasásában nagy körültekintéssel tárgyalja e rendkívül fontos kérdést s azt az álláspontot foglalja el, hogy a mai középiskola ellen méltán sok kifogást lehet emelni, ezt a középiskolát reformálni kell is, lehet is, de mindent el kell követni arra nézve, hogy ezt a reformot ahoz nem értő, laikusok ne hajtsák végre. Böven fejtegeti a kifogások két legfontosabbikát: a túlterhelést és azt, hogy a mai középiskola, kivált a gimnázium, nem az élet számára nevel. S amennyiben ő maga is jogosultaknak tartja a vádakat, módozatokat ajánl a baj megszüntetésére, közben élesen bírálván a társadalomtudományi társaság némely előadójának a célon túllövő reformjavaslatait.

Marton szerint a túlterhelést a tanulók létszámának korlátozásával, új, célszerűbb tanulmányi renddel lehetne ellensúlyozni; a célszerűség szempontjából pedig kilenc osztályúvá kellene tenni a középiskolát, melyben minden 3 év külön befejezett szakaszt alkotna s a minősítési törvény megváltoztatásával, hat évi tanulmány után kellene megnyitni a növendékek egy része előtt mindazokat a gyakorlati pályákat, melyekre ez idő szerint érettségi, vagy legalább nyolc osztály végzése kell. A felső három osztály tisztán azok számára tartatnék fenn, akik főiskolákra mennek s így az érettségi vizsgálat is, rendeltetésének megfelelően, tisztán a főiskolai tanfolyamokra képesítene, amikor annak nivóját magasabbra lehetne is, kellene is emelni.

Marton felolvasása nyomán hosszú, tartalmas vita keletkezett, melynek során az egyes felszólalók a kérdés különböző ágainak megvilágítására törekedtek. Végre is a közgyűlés, köszönetét fejezve ki Marton Sándornak magvas fejtegetése miatt, abban állapodott meg, hogy felkérte a felolvasót, válogassa ki javaslatai közül azokat, melyeket már most megvalósítandóknak s megvalósíthatóknak ítél, s azokat, melyek szerinte is csak a messze jövő zenéje s így csoportosítva, a központi igazgatóság útján juttassa el, megvitatás végett, az egyes intézetekhez s azok fentartó testületeihez.

Következtek a választmány jelentései és javaslatai. A jelentések között örömet keltettek a regestáknak és a magyar Olvasókönyv első kötetének megjelenéséről, valamint a VIII. osztályú magyar történelmi tankönyv elkészültéről szólók. Nagy örömmel értesült a közgyűlés arról is, hogy a jövő évi közgyűlés Kolozsvárott lesz, a kolozsváriak lekötözö, szíves meghívása következtében. A javaslatok közül kiválóan fontos volt a főjegyzőtől eredt az a javaslat, hogy az egyesület adjon ki folyóiratot. Ezt a javaslatot a közgyűlés, előkészítés és a következő közgyűlésre terjesztés végett, visszaadta a központi igazgatóságnak. Végül a közgyűlés az egyesület tiszteleti tagjaiul választotta meg Kun Bertalan püspököt és Fejes István főiskolai egyházi algonokot. Ez utóbbinak a tanárság körül szerzett titkos érdemeire jöhetett rá a választmány, mikor tiszteleti tagságra ajánlotta; mert hiszen nyilvános fellépésével ez ideig nem igen mutatta magát az iskola emberei iránt valami nagy jó indúlattal viseltetőnek, sőt az ellenkezőt talán még senki sem felejtette el a tanárok közül. Hanem hát Krisztus hirdette: aki téged kövel dob, dobd vissza ke-

nyérrel! S a református tanáregyesületnek első sorban jó keresztyénnek kell lennie!

Igy végződött be a másnapi s ezzel az egész közgyűlés. Utána az egyesület ismét a főiskola és egyházkerület vendége volt, a tornacsarnok még egyszer megtelt vendégekkel, vidám felköszöntők szakították félbe a vidám ebédelést, melynek utána a tagok egyrésze hazament, másrésze pedig Sátoraljajhelybe, onnan Széphalomra és Borsiba rándult ki, Kazinczy és Rákóczi emlékezetének áldozni. Kazinczy sírjára, az egyesület nevében, Márk Imre hajdunánási tanár tett koszorút.

Az egyesület tagjai a legkedvesebb benyomásokkal hagyták el Patakot; magukkal vitték az ott tapasztaltak emléket és a szépen sikerült közgyűlés tanulságait.

Referens.

Elnöki megnyitó-beszéd.*

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Midőn az országos református tanáregyesület ötödik közgyűlését van szerencsém megnyitni s midőn ez alkalomból a legszívesebb köszöntéssel s a kartársi szeretet melegével üdvözlöm az egyesület t. tagjait, — fölemelő érzelmekkel és gondolatokkal töltik el lelkemet azok a körülmények, melyek e közgyűlésünknek a szokottnál is nagyobb jelentőséget kölcsönöznek. Közgyűlésünk helye és ideje.

Nemzeti közműveltségünk egyik legrégebb tüzelyénél, református tanügyünk egyik legerősebb várában gyülekeztünk össze, hogy a magyar ref. iskola építésén fáradozva, nemzeti műveltségünk emelésén munkálkodjunk. S itt, ez ős kollégium falai között, melynek minden kődarabja a magyar protestantismus történelmi küzdelmeiről és nagy szenvedéseiről beszél ahol minden emlék a református tanügy egykori fényét és dicsőségét hirdeti, lehetetlen, hogy a magyar ref. tanárság szíve meg ne dobbanjon s ne érezze, hogy szent a föld, amelyen járunk, megszentelte számunkra református őseink szenvedése, küzdelme, nagysága és dicsősége. Itt, hol az iskolai életet a Rákócziak lelke ápolta és erősítette meg, lehetetlen át nem éreznünk a magyar ref. iskola szellemét s e szellem nemzeti jelentőségét és hivatását. Hol a magyar nemzeti műveltségnek a nyugat-európai kultúrával való közösségét egy Comenius működése pecsételte meg, önkéntelenül alakulnak ki lelkünkben tanári hivatásunk és tanügyi fejlődésünk követelményei. És ahol olyan — a tanügy történetében szinte páratlan — kép tolul a multból lelki szemeink elé, hogy az iskola — tanár és a tanítványok egybeforrva — a nemzeti elnyomatás és felekezeti üldöztetés szomorú korszakában kénytelen elhagyni ősi fészket s penateseit magával vive, évtizedeken át bujdosik a hazában, míg a Rákócziak lelke, a nemzeti lelek ismét vissza nem vezeti elhagyott otthonába: lehetetlen, hogy itt a multnak erőtől duzzadó képei fölemelő hatással ne legyenek a református tanügy munkásaira s hitet bizodalmat és reményt ne költsenek bennünk nemzeti hivatásunk betöltésére. S ha ide való zárandokolásunknak pusztán e hitbeli megerősödés volna is

* Nem volt módunkban e szép beszédet közvetlenül az országos tanáregyesület gyűlése alkalmával közölni. Fontosságára való tekintettel azonban utólag is adjuk azt s felhívjuk olvasóink figyelmét reá. Szerk.

az eredménye, a református iskola, miként a multban nem egyszer hatott kelesztő kovászként a hazai közoktatásügy fejlődésére, a mi munkánk által is élő és ható tényező lesz nemzeti közműveltségünk emelésében.

Nem kevésbé fölemelő ránk nézve, hogy közgyűlésünk ideje nemzeti és vallásszabadságunk nagy hősenek, Boeckay Istvánnak épen tanáregyesületünk által kezdeményezett háromszázados emlékünnepi sorába illeszkedik be s így egyesületünknek is alkalma nyílik hazai történelmünk eme kimagasló alakjának, a nemzeti önállóságunkat és ősi alkotmányunkat biztosító, protestáns egyházunk vallásszabadságát kivívó első szabadságharcunk vezérének, a bécsi béke halhatatlan szerzőjének emlékét a maga körében kegyelettel felújítani s akinek arcképét buzdító például tanuló ifjúságunk elé iskoláinkba helyeztük, tetteinek és alkotásainak képét a maguk lelkeben is a nemzeti hála érzetével felidézni. Azok után a Boeckay-emlékünnepek után, melyeket pár hónappal ezelőtt összes prot. gyülekezeteink és iskoláink a nagy kálvinista hős és a nagy államférfiu emlékének szenteltek, nem lehet céloom ez alkalommal a Boeckay elévülhetetlen érdemeit fejtegetni, csak az áldás kegyelet érzésének akarok kifejezést adni, s azokhoz a halahymnusokhoz, melyek templomainkból és iskoláinkból a nemzetünk és prot. egyházunk sorsa fölött örökös gondviseeléshez emelkedtek, azt az imádságszerű óhajast kívánom csatolni, vajha mind a vallásos türelem dolgában, mind a nemzeti önállóságunkért folytatott küzdelmeinkben a Boeckay szelleme ihletne meg minden magyar lelket s hatná át nemzeti társadalmunk minden réteget! Ma, fájdalom, nincsen úgy. Sőt elég szomoruan jellemzi nemzeti közállapotainkat már az is, hogy a Boeckay emlékünnepek kizárólag a prot. egyházak és iskolák körére szorítkoznak s a nemzet nagyrésze Boeckay egyoldaluan kálvinista szabadsághóst, a prot. vallásszabadság diadalmas vezérét tekintve, nem látja benne a bölcs és magas látókörű államférfiut, aki, midőn a hazánkat két ellenség, a török és a német, a keleti és nyugati hatalom dúlja, a nemzet jövőjét a nyugattal való szövetségben keresi, de önállóságát és alkotmányát e szövetség kötelékében is törvényes intézményekkel biztosítja s e politikával, melytől még a korona messze ragyogó lénye sem tántorítja el, évszázadokra megjelöli a magyar nemzeti politika irányát. Örök dicsősége Boeckaynak, hogy nemzeti önállóságunkkal protestáns vallásszabadságunkat is oly szent kapcsolatba hozta, hogy azok nemcsak a későbbi szabadságharcok küzdelmeiben, de máig is a legbensőbb egységbe forrottak össze. S a bölcs politikus ezzel is a magyar nemzeti állam alapjait szilárdította. Boeckay nem alapított iskolát mint Bethlen Gábor; nem gondozta a tanügyet, mint I. Rákóczi György, de kiküzdötte az iskola éltető levegőjét, a szabadságot, melyben a ref. iskola a nemzeti nevelés melegágyává fejlődött. E szabadság biztosította önkormányzati jogkör fejlesztette ki iskoláink egész egyéniségét, felvilágosultságát, szabadelvűségét és nemzeti irányzatát, amelyeknek fentartása és ápolása nekünk a késő utódoknak is szent hagyományunk. A ref. iskolára és tanárságra, az elfogulatlan és hazafias történettanársra vár a feladat, hogy a Boeckay alakját egész valójában feltüntetve s teljes világításba helyezve, az utókor előtt történelmünk legnagyobb alakjai közé állítsa.

Ez alkalmi és a multnak szentelt gondolatok után engedje meg a t. közgyűlés, hogy jelen tanügyi viszonyainkra is vessék egy pillantást s a mult közgyűlésünk óta fölmerült vagy az elmeket mozgató tanügyi kérdé-

sekben e helyről is véleményt nyilvánítsak. Nincsen kor, mely teljesen meg volna elégedve a maga iskolájával s minden társadalom a maga képére szeretné növelni a jövő nemzedéket. A fejlődés természetében van az újításra való törekvés, az iskola pedig a kipróbált tanrendszerhez és nevelési elvekhez ragaszkodva, conservatív jellemű s innen van a meg-megújuló összeütközés az iskola és a társadalom között. Ez az összeütközés alig volt valaha erősebb, mint napjainkban. Társadalmunk forrásban, átalakulásban van s a socialis átalakulás egyik nagy akadályát az iskolában találván, reformot sürget a közoktatás egész vonalán s különösen a középiskolát ostromolja, mely classicus tanulmányaival, irodalmi képzésével ma is régi szabásu embert igyekszik nevelni. Ösmeretes azoknak az előadásoknak a sorozata melyet középiskolai kérdésben a társadalomtudományi társaság az egész mult év folyamán célzatosan rendezett. Támadják a mai középiskola tantervét, tanítási és nevelési rendszerét, törölni kívánják idegrontó vizsgálatait, mindenek felett pedig a classicus tanulmányok ellen szórják nyilaikat. Egy társaságból, mely állami és társadalmi életünk átalakítását tüzi feladatául s melynek vezető tagjai a világpolgárság magaslatáról a haza, nemzet és család fogalmára is mint elavult fogalmakra tekintenek alá, mást alig várhatunk s különösen nem várhatjuk, hogy kimérettel érintse az iskola szentélyét mely épen az ökori eszmék kultuszára van berendezve. De vészkiáltásaik félrevezetik a jelszavak után induló társadalmi közvéleményt s kárt tehetnek az iskolában tehát védekeznünk kell ellenök. Védekezzünk: nem iskolai reformmal, hanem tanítói és nevelői eljárásunkkal. Forrongó társadalom mélyreható iskolai reformra nem alkalmas, reformeszmék bőven teremnek benne, de megértésökre a béke és nyugalom kora szükséges. Iskolai reformot pedig nem lehet márói holnapra szóló kísérlekként létesíteni, mely ha be nem válik, visszaterhetünk a régi rendszerhez; még a leghibásabb reform. kipróbálására is tanulói nemzedékek kellenek, mialatt a tanügyi közvélemény is hozzá assimilálódik s a lejtőre vitt iskola csak lefelé haladhat. A középiskolai kérdésben a tél folyamán tartott miniszteri szakértekezletnek egyéb jelentősége sem volt, mint ez elvnek nyílt és bátor hangoztatása. A társadalmi követelményeket tehát nem tantervi vagy szervezeti reformmal, hanem azzal nemíthatjuk el, ha minél több életre szóló tartalmat viszünk be tanításunkba, ha a tulterhelést igyekszünk tanítási módszerünkkel elenyészteni s ha mindenek felett az iskolai zsufoltság megszüntetésével, a tanulói létszám leszállításával lehetővé válik, hogy nevelői eljárásunkat az egyéni nevelés színvonaláig mélyítsük.

De a társadalom részéről még nagyobb baj is fenyegeti az iskolát: a könnyű és meglazult erkölcsi felfogásnak az iskolába való behatolása. Soha annyi iskolai visszaéléstről, annyi erkölcsi fogyatkozásról vagy gyöngeségről nem olvastunk az évszázó vizsgálatok osztályozások és szigorlatok körül, mint a lefolyt iskolai évben. Egyik helyen a vizsgálat komolyságát igyekszik megghusítani száz féle módon a tanulói könnyelműség, másutt tanára ellen fordul az elkeseredett bosszu vagy az öngyilkosság karjaiba veti magát a kétségbeesett kislelkűség. S volt hazai középiskola, melyben még érettségi vizsgálatot sem lehetett tartani, miután a visszaélés fölfedezésével a vizsgálatról minden tanuló visszalépett. Honnan e megdöbbentő jelenség, mely szinte a közélet kavargó piacát állítja szemünk elé? Hiszen a régi iskolában is voltak diáksínyek, amelyekről kollégiumaink hagyományai egész legendákat szönek; de azok,

még ha az iskolai rend kijátszására irányultak is, erőtlő duzzadtak, — míg a mai visszaélésekben csak gyengeség nyilvánul. Talán az ifjuság physikai vagy szellemi gyön- geségét jelenti e tünemény! Talán, mint a költő mond- ja: nincs magasra vivő szenvedelme? Lehetetlen. Én nem hiszek a Rousseau-féle elméletben, hogy a művelt- ség haladásával az erkölcsi erő hanyatlása járna kar- öltve. A társadalomnak az a laza erkölcsi felfogása, mely mindenütt a könnyű boldogulást, a munka nélküli sikert keresi, mely nem ösmeri a munka és küzdelem gyönyörét, csak az elért siker gyümölcsét élvezzi s mely a jogosulatlan ambiciót és erkölcsi alap nélküli kapas- kodást is célra vezeti, — ütött rést az iskola falán s a szülei ház és társadalmi érintkezés útján behatolt az iskolába is, hogy megingassa az ifjuság erkölcsi egyen- sulyát s a kötelességérzet helyett a könnyű boldogulás vágyát oltsa szívébe. Egy darab társadalmi kórananyag e jelenség az iskola testében, melyet ki kell irtanunk a nevelés minden eszközével. Az erkölcsi világrend köve- telményeit, hogy az erénynek meglegyen a jutalma, a kötelességmulasztásnak meg legyen a büntetése, meg kell övnünk legalább az iskola eszményi világában, hogy ezáltal az életre is nemesítőleg hathassunk; különben az erkölcsi nevelés létjogosultságát vesztené el. A kö- telességteljesítést kell az ifjuság lelkébe plántálnunk, hogy ez legyen iránytűje az élet ujjain, akarateréjét kell edzenünk, hogy legyőzze a ráváró feladatok nehézségeit jellemét kell szilárdítanunk, hogy a sors viharai alatt soha meg ne rendüljön. A régi kálvinista iskolák egy- szerű és szigorú erkölcssei, melyekre nézve épen Sáros- patakról és Debreczenből olyan megkapó képet fest Holmijában Bessenyei, e tekintetben is sok tanulságot nyujtanak s a ref. tanárság csak ősei nyomdokában fog járni, ha legjobb igyekezetével munkálkodik az er- kölcsi nevelésen.

Az év kimagasló tanügyi mozzanatai közé tartozik tanügyi kormányunk néhány intézkedése is. Mindjárt az iskolai év elején a hazai tanárság osztatlan örömé- vel találkozott az általa évek óta sürgetett gyakorlati tanárképzés berendezése. Nagyon ideje volt. Huszonkét évig állott e tekintetben középiskolai törvényünk végre- hajtatlanul, mialatt csak a budapesti tanárképző-intézet gyakorló iskolája vezetett be néhány tanárjelöltet évenként a tanítás munkájába, tanárjelölteink legnagyobb része pedig — a nélkül, hogy saját egyhori tanárainak mód- szerén kívül valaha mást látott volna — a fő- iskola padjáról lépett tanári kathedrájába. — Elvégre most a 12 tankerületi főigazgatóság körében a gyakor- lati tanárképzésnek ugyanannyi állomása rendeztetett be állami ösztöndíjjakkal a közvetlen állami vezetés alatt álló tanintézetekben. De hát miért csak épen ezekben? Hiszen azoknak a tanárjelölteknek jó része felekezeti iskolákba fog kerülni, melyeknek tanügyi szervezetével, eljárásával és egész szellemével megösmernedniök fontos érdekekben állana. Avagy talán a felekezeti középiskolák nem állanak azon a szinten, hogy a tanárjelölteket jövődő hivatásuk munkakörébe bevezethessék? Ellen- kezőleg, nem egy felekezeti tanintézet jobban van be- rendezve paedagogiai könyvtárral és a tanítás szemléltető eszközeivel, mint némely állami iskola; emellett a nevelő és fegyelmező hatású iskolai tradíció évszázado- kon át jobban megerősödött a felekezeti, mint az aránylag ifju állami intézetekben. Hazai közoktatásunk egysége, az állami érdek azonossága pedig egyenesen megköveteli, hogy a gyakorlati tanárképzés a megkezdett szűk körből állami költséggel a felekezeti iskolákra is kiterjesztessék. S egyetemes konventünk nemcsak a református iskola

emelését fogja munkálni, de nemzeti közoktatásügyünk- nek tesz vele szolgálatot, ha az államkormánytól e kö- vetelmény megvalósítását sürgeti. A református iskolai szellem van olyan erős hajtása a nemzeti életnek, hogy tanárképzésünkre is termékenyítőleg hathat.

Másnemű érzéssel, sok tekintetben visszatetszéssel fogadta tanárságunk a közokt. kormánynek egy másik nagyfontosságú rendelkezését, az érettségi vizsgálati utasítást. Ez utasítás, melynek nevezetességéhez tartozik az is, hogy a véleményadásra hivatott összes testületek javaslatától eltérően az alkotmányos érzék hiányával böcsáttatott ki, tudvalevőleg több tanulmányi ágat töröl- vén az érettségi vizsgálat tárgyai közül, e vizsgálatot lényegesen megkönnyítette s ez által sok, tudományos életpályára nem való egyén előtt nyitott utat a főiskolai tanulmányokra. Az érettségi vizsgálatnak illetően meg- könnyítését a nagyközönség természetesen tetszéssel fogadja, de sokunknak a nemzeti tudományosság érde- kéből erős aggodalmaink vannak iránta. Alig fér ugyanis hozzá kétség, hogy a görög és német nyelvnek a gym- nasiumi érettségi vizsgálatról való kiküszöbölése első renden e nyelvekben és irodalmakban való jártasságát fogja tanuló ifjuságunknak a mostani alacsony színvo- nalnál is lejjebb szállítani; de visszahatással lehet kö- zép- és főiskoláink általános tanulmányi színvonalára is. A görög irodalmi tanulmányok hanyatlása általában a tudományos műveltség alapjait gyöngíti, míg a német nyelv iskolai elhanyagolása épen magyar fajunkat fogja mindjobban elzárni a szomszédos nyugati műveltség gazdag forrásaitól; mindkét tanulmányi ág színvonalának alábbszálása pedig magyar nemzeti műveltségünket fogja tartalmilag szegényebbé tenni nemcsak a nyugoteurópai, de még a hazánk határain élő szász nemzetiségi kultu- rával szemben is, holott a magyar faj assimiláló erejé- nek céljából épen nemzeti kulturánk tartalmi gazdagi- tására kellene törekednünk. Bizalommal várjuk is a nemzetünk magasabb kulturális érdekeit képviselő tan- ügyi kormánytól, hogy a mostani kétes értékű reform helyett a hivatott testületek véleményét követve, minél előbb mélyebbre fog szántani s minősítési törvényünk revisiójával kapcsolatban a gyakorlati életpályákat az érettségi vizsgálatától függetlenné téve, magát e vizsgá- latot oly módon fogja rendezni, hogy általa a főiskolai tanulmányok és egész nemzeti tudományosságunk ma- gasabb színvonala is biztosítható.

Van még a legközelebbi napoknak egy kiemelkedő eseménye, amelynek nagy jelentőségére rá kell mutat- nunk. S ez törvényhozásunknak az a ténye, hogy a fe- lekezeti középiskolai tanárság fizetésének az állami tanári javadalmazás mértékéig leendő kiegészítésére 300,000 koronát iktatott a folyó évi állami költségvetésbe. E föl- emelő tény anyagi értékénél csak erkölcsi jelentősége nagyobb. Amit idáig annyiszor hangoztattunk, hogy a felekezeti tanárság ugyanazt az állami feladatot teljesíti, ugyanazt a hivatást tölti be, mint állami szolgálatban levő kartársaik, képzésök, képesítésök és munkakörük teljesen azonos, amit elméletileg nem is vontak két- ségbe, de gyakorlati alkalmazása csak óhajítás maradt: azt az elvet most a törvényhozás szentesíti, midőn mó- dot nyujt arra, hogy a hazai középiskolai tanárság ja- vadalmazása egyenlő szinten rendeztessék. Régi törekvések, régi remények kezdenek valóra válni. Mennyi áldás fog e törvényből református iskoláinkra szállani: nem tudom. De a felekezeti iskola kulturális szolgálatainak mind jobban megnyilatkozó állami méltánylása biztató képet tár elém, hogy az elválasztó falak a fele- kezeti és állami tanárság közt lassanként leomlanak s

akiket hivatás és munkakör összeköt, egyenlő elismerésben és méltánylásban részesülve, egyek lesznek a magyar kultúra szolgálatában. E biztató reménységgel ismételtén üdvözölve t. tagtársainkat, közgyűlésünket ezennel megnyitom.

Dóczy Imre.

Sinka Lajos ünneplése.

Szép lélekemelő gyűlése volt a múlt hó 30-án Szinerváralján a nagybányai ev. ref. egyházmegyei tanító-egyesületnek. Egy kiváló tehetségű és eredményes munkásságú férfiú ünneplése tette ezt a gyűlést oly közvetlen hatásúvá, emelkedetté és emlékezetessé, amint a mai önös világban alig tanálhatunk. Nem csoda. Hiszen olyan tanítót ünnepeltek, kihez széles Magyarországon csak hasonlítani lehet néhányat. Nála magasabban senki sem áll. Ez a kiváló férfiú Sinka Lajos krassói tanító. 36 évre terjedő tanítói működése alatt egyházának, községének, a társadalomnak és mindennek amióta az Ur gondjaira bízott oly buzgó, oly fáradhatatlan és lelkes harcosa volt, hogy a munkálkodása nyomán fakadt elismerés és nagyrabecsülés kiemelte őt a hétköznapi emberek sorából és követendő példányképpül állította oda Magyarország 30 ezer tanítója elé. Valóban minta-tanító volt Sinka Lajos. Tanítói pályáján nemcsak az iskolában, hanem mindenütt amerre járt, a tanügyi és hírlapokban, a társadalmi és tanügyi egyesületekben mindenkor az egyház és a haza boldogítása lebegett ideális szemei előtt anélkül, hogy önzetlen munkásságáért valaha legkisebb elismerésre vagy anyagi jutalomra számított volna. Hogy az elismerés és a jutalom őt szerénysége dacára is utólte. bárha minduntalan kitért előle, azt természetesen találjuk és például jegyezzük fel azok számára, kik némi csekély eredmény után már egymás hátán tülekednek a babérrért, mit ki sem vívtak meg.

Sinka Lajos már fiatal korában vezető szerepet vitt tanítótársai között. A nagybányai ref. egyházmegyei tanítóegyesületnek fiatal kora óta a mai napig (aug. 30.) elnöke volt. Működése nem merült ki ezen egyesület körében. Országos jelentőségű kérdések körül a lapokban kifejtett nézetei mindig nagy súlyjal estek a közvélemény mérlegébe. Mindig tárgyilagos és sohasem önérdékű felszólalásai gyűléseken és a hatóságoknál mihamar oly jelentőséget adtak egyéniségének, illetőleg ritka egyénisége szavaiban és tetteiben oly érveléssel nyilatkozott meg, hogy Sinka Lajos nélkül fontosabb tanügyi kérdést nem lehetett eldönteni. Országos népszerűségét semmi sem bizonyítja jobban, mint azon körülmény, hogy ezelőtt tiz évvel az ev. ref. tanítók országos egyesületének elnökévé választották, holott Debreczen, Szoboszló, Böszörmény, Mezötur, Karcag stb. 20—60 tagot számláló s a helyi kitünőségeket mindenesetre ismerő tanítótölteink módjukban lett volna a központokban keresni embert e diszes állásra. Hogy a közvélemény a krassói kisdud egyház tanítója mellett döntött, ez minden beszédnél ékebben szól Sinka nagyságáról.

Az erkölcsi mellett az anyagi jutalom sem marad el Sinkától. Magyarország legkitünőbb tanítóinak jutalmazására fundált Wodiáner-alap egyik 1000 koronás kamatát a folyó évben Sinka Lajos nyerte el. Csak az ő szerénységén múlt, hogy nem ő volt az első, aki ezt a díjat megkapta, mert míg mások rohantak utána ő meghuzódott szerényen s küzdött tovább lelkesedéssel a közügyek terén. Szerénységét eléggé bizonyítja az, hogy

midőn aranykeresztel kitüntetésről volt szó, Sinka minden eszközzel igyekezett ezt megakadályozni.

Ezt a puritán jellemű s minden tekintetben jeles férfiút ünnepeztük Szinerváralján most, midőn 36 évi szolgálat után nyugalomba vonult. Az ünneplés rendkívüli gyűlés keretében történt, mit a ref. templomban a jelzett napon d. e. 10 órakor kezdtünk meg. A gyűlésre egy másután vonult fel a krassói ref. egyház 10 tagu küldöttsége, a ref. egyházmegye, egyházkerület, a ref. tanítók orsz. egyesületének képvisellete, a kir. tanfelügyelő s a társadalom minden rétegéből egybegyűlt szép közönség. A krassói küldöttséget Ferenczy Imre lelkes, a ref. tanítók orsz. egyesületének küldöttségét Simon Károly hajdubátházi tanító, elnök, Ritoók István kabai tanító alelnök és Dobó Sándor hajduböszörményi tanító, a „Tanítók Lapja“ felelős szerkesztőjéből állott, Simon Károly vezette. A nagybányai ref. egyházmegyét Sátor Dávid színerváraljai lelkes, e. m. tanácsbíró, tanügyi bizottsági elnök, a tiszántuli ref. egyházkerületet Széll György avasujvárosi lelkes, esperes képviselte.

Amint a közgyűlés tagjai, a küldöttségek és az érdeklődők bevonultak a templomba, felzendült a 37-ik dicséret 1. verse: „Jövel Szentlélek Ur Isten!“ Az ének s az orgona ünnepies hangulatot keltett. Az ének elhangzása után Sinka Lajos elnök elmondta hatyudalként megnyitó beszédét, melyben a munkát jelöli meg a tanítók érvényesülésének eszközeül. Nem akarjuk itt ezt a beszédet dicsérgetni, mert terünk nem enged meg. Elég, ha jelezzük, hogy Sinka mondotta. A megnyitó után egy kisebb ügyben egyhangu határozat hozatott. A tisztújítás volt a rendkívüli gyűlés utolsó tárgya. Sinka Lajos elnök elrendelvé a titkos szavazást, a szavazatszedő küldöttség elnökévé Fábian Istvánt, tagjaivá Maák Lajost, Kajdi Lajost és Kádár Károlyt küldötte ki. A szavazás eredménye a következő: Elnök: Imre Károly Felsőbányai, alelnök: Katona Zoltán méheteleki és Hajdu Ambrus nagykolcsi, főjegyző: Fábian István színerváraljai, aljegyző: Kajdi Lajos amaci, titkár: Huszár Benedek pálfalvi, pénztáros: Maák Lajos berendi tanító lett, valamennyi szavazattöbbséggel.

A választás megejtése után Sinka néhány üdvözlő szó kíséretében átadta helyét Imre Károly új elnöknek. Fábian István indítványára a rendkívüli gyűlés diszgyűléssé alakult át. Ez volt a Sinka ünneplésének a kerete. Miután az elnök javaslatára kimondotta a diszgyűlés, hogy Sinkát örökös tiszteletbeli elnökké választja, nevére 200 koronás alapítványt tesz és érdemeit jegyzőkönyvben megörökíti, Széll György esperes a kerület nevében szép szavakkal üdvözölte az ünnepelet. Sinka válasza után Bodnár György kir. tanfelügyelő a maga, a miniszter és Széchenyi-társulat nevében hajtotta meg Sinka előtt a zászlót, jelezvén, hogy a Széchenyi társulat egy remekművé aranyórát ad emlékül az ünnepeletnek, de azt csak pár nap mulva nyújthatja át neki, mivel az aranyműves ügyetlensége miatt a névjelzés nem készült el. Sátor Dávid szivből fakadt s szivhez szóló lelkes beszédben az egyházmegye elismerését és köszönetét tolmácsolta. Simon Károly a ref. tanítók orsz. egyesülete nevében füzte az elismerés és hála koszoruját az ünnepelet halántéka köré. Megható volt a krassóiak bucsuvétele. Ferenczy Imre beszéde alatt könyneezni kezdett a közönség, sirt az ünnepelet s még bensőbbé lett az érzelem, fokozódott a meghatottság, midőn a tanítványok nevében Domokos Miklós, krassói presbyter keresetlen, de őszinteségében megindító szavakkal mondott köszönetet Sinkának soha el nem feled-

hető s meg nem hálálható buzgó tevékenységéért. Hajdu Ambrus az egyházmegyei tanító egyesület palmáját hirtette a nyugodalomba vezető utra. Sinka minden beszédre külön-külön válaszolt. Válaszai közben többször meg-meg inogtak ajkai, könyei is kicsordultak, de megrikatta a hallgatóságot is. Végül Fábian István olvasta fel Sinkának szóló, de a beszélőhöz címzett üdvözlő leveleket és táviratokat. Ezek között megemlítjük Ilosvay Aladár Szatmárvármegyei alispán, Szalóky Dániel csokonyai, (Somogyvármegye) Arany Bálint rinyaujlaki, Maros János patóházai tanító levelét, dr. Gergely György jogakadémiai tanár, Szász veszprémi tanító, Dulházi Lajos és neje (Kaba), Kótai Lajos (Szatmár) táviratait. Ez utóbbi a szatmárvármegyei ált. Tarítóegyesület nevében küldött üdvözlőt. A saját üdvözlését külön táviratban közölte Kótai, melyet itt megörökítünk:

„Kedves jó Barátom, én itt vagyok veled!
Kedvelt volt előttem a munkád, jellemed.
Pihenő éveid míg lassan lejárnak.
Legyen minden órád egy boldog vasárnap!”

A táviratok felolvasása után a Hymnust énekelte a közönség s mindenki eltávozott a templomból, azt a kellemes érzést vivén el magával, hogy mégsem hiába él az ember, mégsem marad az érdem elismerés nélkül, mert a hú munkást az Isten áldása s az emberek halája nem kerüli el.

Gyűlés után d. u. fél 2 órakor a fehér asztal mellett ismét találkoztunk. Megfogva bár, mert csak 42-en voltunk, de lélekben megerősödve. Természetes, hogy a pohárköszöntők egymást érték; de természetes az is, hogy a legtöbbet Sinkára mondották. Elsőnek Fábian István emelt poharat Sinkára, utána aztán megeredt az ar és a szebbnél-szebb köszöntők oly sűrűn következtek egymás után, hogy a cigány egy nótát sem muzsikálhattott el úgy, hogy a dictió miatt meg ne kellett volna szakítania. Sátor Dávid, Simon Károly, Stoll Béla, Szabó József, Ferenczy Imre, Maák Lajos, Ritoók István, Sinka Lajos, Dobó Sándor, Imre Károly stb. sikerült köszöntők mellett üritettek poharat.

Lakoma után a társaságnak mintegy tíz tagja Gerber Ödön gyógyszerész házához ment, hol a házigazda pompás óborai mellett mintegy óra hosszúra elcelődöttünk. Innen ki-ki lakóhelyére távozott egy kellemesen töltött nap édes emlékeivel megrakodva.

GYÁSZ-ROVAT.

Gondolatok b. e. Tomory András élete fölött.

Szeretett Lelkésztársaim!

Egyletünk elnökének fölkérése folytán, és ebben szeretve tisztelt esperesünk is támogatta, b. e. Tomory András, szabolcsi volt lelkésztársunk emlékezetét újítottam fel. Előre kinyilvánítom, hogy semmi szándékom életrajzot előadni. Őszintén megvallva, nem sokra becsülöm az életrajzokat. Kezdődik a születésen, végződik a temetésen s a mi mozgás e két határmegye közé esik: felkelés, lefekvés, felöltözés, levetkezés, táplálkozás, fajfentartás, jövés-menés... és a többi: annyira közönséges és mindennapi dolgok, hogy nem érdemes velök bibelődni. Ugyan így megy az állatoknál is, azon magasabb különbséggel, hogy nincsenek sem polgári

sem bünyefitő paragrafusokkal szabályozva életszükségletök kielégítésének utjain.

Tekintsétek meg az égi madarakat, amelyek nem szántanak, nem vetnek, a csürbe nem takarnak, mindazáltal a ti mennyei atyátok eltartja azokat! Vagy néz-zétek a mezei liliomokat! ezek se nem szönek, se nem fonnak, és mégis Salamon királynak sem volt módjában így öltözködni!

Igy oktat a Krisztus.

Én a nagy életre vetem tekintetemet. És Tomory András életére csak annyiban, amennyiben e nagy életnek egyik összefüggő része, hatásban is, eredményben is.

Az élet utjait keresném ott, a hova Krisztus mutat. És ha a nagy természettudós úgy jellemezte tudományát, hogy az élettengerének partján, ő ugyan tudománya tengerének mondá, de az mindegy! csak csigahélyakat szedgetett, én sem mondhatok mást, mint hogy Tomory Andrásról emlékezvén, az élet útjaiban, kavicsdarabokat keresgélek, ezek is jők lesznek valamire.

* * *

Kiindulok onnan, hogy Tomory András még a küszöbén sem állt annak a kapunak, mely az *ügynevezett* nagy emberek birodalmába vezet. Szerényen meghuzódott a maga kis körében, azon tudattal, a melylyel Arany így énekel költészetéről:

„Házi mécesem szelid fénye
Nem hajósok lét-reménye
Nem a tenger lámpatornya
Mely felé küzd száz vitorla,
Mely sugárit hintse távol...
Elég ha nekem világol.“

Egyszerű, munkás falusi lelkész, a ki korán kél, későn fekszik, egy pontra irányítja minden figyelmét, hogy alapozzon, egyházának is, családjának is; szántja veti kevés papiföldecskéjét, aztán szaporodtával a magáét is, s hogy jövedelmét fokozza, üzleteket köt buzával, gabonával, cséplőgéppel, fiákeres lovakkal és a többi, az üzlet miatt nem kergesedik el sem a tenyere, sem a szive, a ki szívesen jár vásárokrá adni-venni, de keztyüs kézzel és szalon kabátban és sohse látta senki, sem vásári tebernában, sem városi vedéglőben, áldomásozni, napkeltekor feküdni, ámbár a legjobb és legkedélyesebb cimborák közül való, a kinek önzetlen barátságáról a vén Ciceró még egy értekezést írhatna. Szóval: jelentéktelen kis ember.

És mégis... Kis körében, szerény eszközökkel, igen jelentékeny eredményeket ért el, a mely eredmények, mint egy tevékeny élet alkotásai, bizonyos kérdést támasztanak és feleletet várnak.

* * *

A Tomory András életének külső kerete, elolvasható a Debreceni Prot. Lap 1905 évi 41-ik számában, ugyszintén egyh. megyei jegyzőkönyvünk legközelebbi kiadásában. Hogy milyen munkatért kapott a Gondviseléstől és mit végzett e munkatéren, említett helyeken megtudhatjuk. Minket ez alkalommal inkább az érdekelhet, hogy *minő benső eszközök segítettek azon eredményekhez?*

Ugy gondolom, hogy *minden működő élet bizonyos eredményekért van előhiva s a teremtettségben min-*

den eleterőnek szabályozott helye van. Ez az *egymásrahatás nagy élettörvénye*. Például: megállok egy nagyobb szerű vasuti állomáson s figyelem a szemem előtt történő mozgásokat. Vonatok jönnek-mennek. Egyrészük csak a terjedelmes állomás sinpárjain mozog előre, hátra, kocsikat szed össze, oszt szét, egyik elágazásból a másikra viszi, hozza, pöfög, füttyöget, szünet nélkül, éjjel, nappal, minél nagyobb az állomás, annál nagyobb számban. Majd berobog egy személyvonat, utazók szállnak le, fel, s megy tovább, Jön egy teher vonat, megáll, majd kettéválik, egy része marad, másik része megy előre a gép után, a maradt részből pár kocsit elvisz a helyi tolató gép, hoz helyette másikat. aztán a tehervonat gépe újra visszajön, az is cserélt, bizonyos kocsikat, elrendezik, tovább áll kissé s helyére toppan egy zugó gyorsvonat. Ismét utasok szállnak le, s fel. A mozgás, a zaj, folytonos; jönnek-mennek, előre, hátra, jobbra balra, emberek, gépek, egybegomolyognak, szétválnak. Pályatisztek, sebtiben utasításokat adnak, kalauzok, vezetők, kiki a maga útján, nem ügyelve egyébre; egy-egy munkás, súlyos kalapáccsal végigütögeti a kocsikerekeket, tiszta pengése jelzi, hogy nem történt valami repedés, mehet tovább; jön egy másik, kezében olajozó, vizsgálja tengelyek felett levő tartályokat, a hol szükséges pótolja a hiányt s megy tovább. Vezényszavak hangzanak, aztán éles fütty nyomán megmozdul egy sor kocsik, előtte piros zászlós váltós-őr jelzi a szabad utat s pár perc múlva csak távlati tünemény lesz az egész. Bent az állomás épületében hasonló jövés-menés, rendelkezés, utasítás, tiszták és szolgák között. Az emberáradat nem szűnik; ki és be, mint a méhkas. Podgyások feladása, kiváltása, ebédlőben edények zaja, étkezők zaja, társalgók zaja; pénztáraknál sürgő jegyváltások, fizetések, kérdések, válaszok; aztán különböző árusok, ajánlgatások, egyezkedések. S mindez a száz-féle mozgás és száz-féle zaj, egy pilatnatnyi megszűnés nélkül, hogy szinte szédül a figyelő elme s kívánczik egy csendes zugba, a hol pihen maga az élet is.

De vajon pihen-e?

Leheverünk a szabad mezőn, egy fa alá. A nagy hallgatás mintha álomba ringatna. Szelid szellő játszik a falevelekkel, falevelek a napsugárral s a mozgó-ringó falevelek közt átrezdülő fény és árnyék táncot jár a bársony pázsiton. Láruk nyomán zizzenő vágó, epedő sóhaj: a titokteljes élet szívverése, közel-távol. Figyelni készlet s figyelni kezdünk. A fűszálak mozognak. Szinök, alakjuk, különböző, finom eredetőkben, midőn odavillan a fény, mintha látnánk az elemek áramlását. Bogarak, férgek, tűnek élénk. Jönnek-mennek lakomáznak, edelengnek, fűszálon, virágkelyhen. Megmozdul a talaj is. Egy kikelő magocska most nyitotta ki a lét ajtaját, s bámul a fényre. Mellette kicsi hernyó mászik elő, talán megmenekül alulról s egy fűszálon felfele igyekszik. Még nagyobb mozgás támad. Földi giliszták bujnak elő, sebtin egymás után. Ezek már bizonyosan éreznek valamit: ime, utánok feszül, fellökődik a föld, vakondok vadásznak odalentről. Itt sincs pihenés, itt is az örök mozgás, látva és látatlanul. Ha nem kábit is el, szemünket behunyjuk és... ime éles fájdalom-érzet eszmélni kész. Csak egy szunyogcsipés, nyomában kis fehér pontoska támad a bőr felületén. Vérünket onnan elrabolta s míg a rendes véráramlás ott is meg nem indul, mintegy a szükség segítségére kiált.

Most ide figyelünk. Magunk is egy mozgó tömeg vagyunk. Legteljesebb nyugalmunkban is, egy mozgó tömeg, keblünk száll és emelkedik s nyomán az élet

lehe ki és be. Az élet műhelye zakatol odabent, készíti, utrabocsátja az elemeket. A vérnek, mint vasuti sinek, tova gördítik, szétosztják a titkos folyamatot, idegzeteknek, csontoknak, husoknak, s miket már elkoptattak, viszik vissza vizsereken, mint egy javító műhelybe. A szív két kamrája szünet nélkül ontja a vért, a mi tápláló, s fogadja vissza, a mi gyenge. Uj meg uj anyagokat kap az ételben, italban s ez anyagból a gyári munkáscsoport készíti uj meg uj életet. Mindenik a maga helyén, a maga dolgán, s nyomukban, szünetnélküli egyenletes mozgás. S ha szükség van, itt vagy ott, rohanna nyílal át egy védő tábor az idegducok végállomására, küzdve, az élet jogáért s vagy győz, vagy szétbomol, mint a bomlott hadsereg — s ez a halál!

Akár a vasuti állomáson, akár a mező egy pontján, akár önmagunkban — *mindenütt központok körül forog az élet*. Az elemek keringése, egy véresebben és naprendszerekben: ugyanazon uton halad. Minden kicsi rész a maga helyén hat és hatást fogad s e hatások eredménye az élet.

* * *

Megbocsát nekem az én megboldogult barátom lelke, ha úgy nyilatkozom róla, hogy ő nem nagyon kurtatta a papiros-elméleteket, hanem annál inkább gyakorolta, szinte önkéntelenül, az *élet* tényeit.

Szinte önkénytelenül! Ebben az állításomban nevelésünk eredményére terelem a figyelmet. En úgy látom hogy a mi iskolázásunk nem az élet törvényén alapul. Nem veszi tekintetbe hajlamaink, tehetségeink különbözőségét. Egy meghatározott mintába szorítana minden lelket, holott nyilvánvaló, hogy az élet célja a változóság, a sokféleség; mint egy énekkarnál, vagy zenekarnál, a sokféle hangok magassága és színezése adhat éltető összhangot. Így a színeknel is. Így az alakoknál is. Mindenütt, az alfától az ómegáig. Ki merem mondani, egész nevelésrendszerünkre Krisztus Urunk ítéletét: „Jaj nektek írástudók, farizeusok, kik földet, tengert bejártok, hogy a pogányt zsidóvá tegyétek s bezárjátok előtte istenországát, magatok nem mentek be, amazokat sem bocsátjátok...”

Látjuk az eredményt, egy pecsétes papirosban, némi aláírással, hogy részünkre bizonyos fizetés járhat, már akár önként, akár kényszerbehajtás folytán.

Mennyi más az élet!

Mily vigan repül egy madár, ha szárnyai megerősödtek!

Mily vigan füttyöl egy vonat, ha egybevágó szerkezetét teljes gőz tartja mozgásban!

A mi református papi hivatalunknak, az a főlőnye minden mások felett, hogy ha az iskolai kényszer zubbonyt levetettük, azzá lehetünk a mivé a lélek ösztönöz. *S a kiből lélek van — élhet lélek szerint.*

Szó sincs róla: sok nyomorult előítélet békója csörög még rajtuk és akadályozza szabad mozgásunkat, de szerintem, épen az a kiválóság, ha némelyek a maguk lelkével gondolkodnak és a maguk lábán járnak.

Szivesen emelem Tomory András volt lelkészársunkat, e magaslatra.

Nem volt árnyéka egy más léleknek, ment a maga útján.

Erősebb létre vall az is, hogy nem tekintette kicsiny, szegény parókiáját, egyszerű állomásnak, honnan az első kedvező vonattal tovább induljon. Hozzá szokott a dolgozhoz és — Szabolcsra volt mit dolgozni. Alaktalan összevisszaságban heverték előtte a romok,

anyagi téren is, vallás erkölcsi téren is. Össze kellett szedni, alakba önteni, mint Isten lelke rakosgatta össze Ezékiel látomása szerint, a szétszórt tetemeiket. Csak a maga tudása szerint fogott hozzá, lelke teste erőit állította munkába s nem tekintvén azokra, melyek háta megett vannak, megfogta az eke szarvát. Nemcsak példázat szerint, hanem természet szerint is. Hát mi szégyelni való van abban, ha a pap megfogja az ekeszarvát? Mert oly viszonyok közt él, hogy azt is meg kell mutatni, hogyan kell jól szántani! Én fölteszem, hogy Krisztus Urunk is megfogta néha az ekeszarvát, különben honnan vette volna azokat a szép és okos tanításokat, a szántás-vetésről! Hát tisztességesebb foglalkozás a kártyázás, mulatozás, biliárdozás, vagy éppen a pipázó semmivetés!

Szó sincs róla: a körülmények határoznak. De éppen ez vall a lélek belátó erejére, ha felismerjük munkakörünket s nem kjabálunk mindjárt, tele torokkal: „Uram! tarts meg, mert elveszünk!” hanem megragadjuk az evezőt. Nem rimázkodunk a budapesti bazilikában szüzmária oltalmáért, mint dicső honatyáink, hanem magok látnak dologhoz. Ez a siker kulcsa. Az élet igaz öröme is ehez van kötve. „A ki nem dolgozik, ne is egyék!” mondja Pál apostol. „Az én atyám folyvást munkálkodik, én is munkálkodom!” mondja Krisztus urunk a szunyogszűrő zsidóknak. Tomory András tehát jó uton volt, midőn az égi madár és lilium életmódja helyett, a régi idők profétájának adott utasítást hallotta folyvást szívében: „embernek fia! örállóul állítottalak téged! Erre volt szükség Szabolcsban. Mert szeretném tudni, miféle más uton lehetne megtartani egy lelkésznek „magát is, a rábizottakat is”, ha nem azon uton, melyen Tomory András járt! A hol egy ócska magtárszerű templomon kívül egyéb nincs és építési alapul, összegyűlt hátrányok és azok kamatai, s a nép, az istenadta nép, reményvesztett s élni képtelen s ha papja is csak jajgat s a menekülés útjait lesi, — mi lesz akkor Krisztus nyájával?

(Folyt. köv.)

Andrássy Kálmán.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Iskolai hírek.** A debreceni ev. ref. főiskolában a beiratások szept. 1-én kezdődtek. Folyó hó 6-áig beiratkozott: Joghallgató 71 (uj 34), hittanhallgató 63. (uj 25). A tanítóképzőintézetbe beiratkozott 103, a főgymnasiumba 637 növendék. A vizsgálatok a főgymnasiumban következőképpen tartották meg: a) A javító- és pótvizsgálatok: a VIII. osztályé szept. 1-én, az I—IV. osztályé szept. 3-án és az V—VII. osztályé szept. 4-én. b) A fölvételi és különbözeti vizsgálatok: bármelyik osztályból szept. 1-én. c) Magánvizsgálatok: a VIII. osztályé szept. 1-én, az I—IV. osztályé szept. 5-én az V—VII. osztályé szept. 6-án, délelőtt írásbeli, délután szóbeli vizsgálat. A tanítóképzőintézetben a felvétel és beírás folyó hó 3—6-ig tartott. A javító-, pót- és

magánvizsgálatok 4—5-én voltak. A beírások e hó 9-ig tartanak, 10-én lesz a tanév ünnepélyes megnyitása következő műsorral. A) Istenitisztele a nagytemplomban; kezdődik d. e. 9 órakor. 1. A te szentegyházadban: Beethoven. Főiskolai énekkar. 2. Fennálló ének. 37. dics. 1 v. 3. Gyülekezeti ének 37. dics. 2, 3. v. 4. Imádság. Mondja: Csiky Lajos főiskolai lelkész. 5. 5. 3. dics. 2. v. a LXV. zs. dallamára. Férfikarra átírta: Id. Sz. Nagy Károly. 6. Gyülekezeti ének: 179. dics. 10. v. B) Tanév-megnyitó-ünnepély a főiskola disztermében, az istenitisztele után 1. Fohász: Oláh Károlytól. Főiskolai énekkar. 2. Rektori székfoglaló értekezés. Tartja: Dr. Haendel Vilmos ez évi akadémiai igazgató. 3. Hazánk: Töröktől. Főiskolai énekkar.

— **Dr. Dézsi Lajos kinevezése.** A debreceni kollégium egykori jeles tanítványát, volt séniorát, a budapesti tudomány egyetem könyvtárnokát kolozsvári egyetemi tanárrá nevezte a közt. ügyi miniszter. Az új tanár a magyar irodalmat fogja előadni, a mely tárgynak körében dolgozatainak hosszú sora kelt. Őt óhajtoita meghívni tavasszal mult egy éve az egyetemi bizottság a felállítani javasolt öt tanszék egyikére. Ez a kinevezés, melyhez tiszta szívből szerencsét kívánunk, azt mutatja, hogy az egyetemi bizottság helyes nyomokon indult és e nyomokon kell haladni most is, midőn a debreceni egyetem szervezéséhez ismét hozzákezdett az egyházkerület.

— **A Nagy József** külföldi egyetemi tartózkodásra szóló 1000 koronás ösztöndíjat (az ideit) *Hajdu Péter* lelkész jelölt *Hajdu Albert* szatmárudvari lelkész társunk nagyreményű fia nyerte el. Hajdu Péter gr. Vay Gábor szabolcsi főispán gyermekei mellett volt nevelő és egyszerűs mind berkeszi káplán. Mind a két tisztét megbízónak általános megelégedésére töltötte be és e mellett egy az ószövetségi írásmagyarázat körébe vágó tanulmányokkal is foglalkozott. E szakban óhajjt külföldön is dolgozni, s mihez mi is szerencsét kívánunk.

— **Turkevében** a reform. templom és torony javítására három percentes pótdót vet ki az egyház. A szép világos kevei templom valóban megérdemli, hogy javítására és csinosítására ne sajnálják az áldozatot. — Itt említjük meg, hogy a turkevei ref. egyház a megüresedett tanítói állásokra Finta Eszter és Szabadi Margit tanítónőket választotta meg.

— **Elhunyt teológus.** Tegnap délután kísérték örök nyugalomra Hódmezővásárhelyén Imre Lajos debreceni teológust, Husvétkor lekollokvált a III. évről. Ekkor már gyengélkedett s be ment a klinikára, hogy kipihenje magát. Nem is jött ki többet. Azóta sorvadtt, a betegség lassan emésztette, míg végre a halál győzött s szüleinek őszinte fájdalmára, akik becézve szerették, reménységük, mindenük volt. Halálát csont tuberkulózis okozta.

— **Bucsuzás a tanítótól.** Vágó János biharudvari ev. ref. tanító 43 évig működött a néptanítói pályán. Aug. 26-án bucsuzott el tőle egyházközsége, Vágó ugyanis magát legközelebb nyugdíjaztatta. A bucsuvacsorán mintegy 100 polgár jelent meg. Ez alkalommal tisztelői és régi tanítványai egy igen értékes aranyórával és aranylánczszal lepték meg. A bucsuvacsorán a község és egyház minden rendü-rangu polgársága megjelent s meghatóttan bucsuzott el Vágótól. Vágó helyére Barcsa Mihály végzett hittanhallgató választatott segédlelkész tanítóul.

— **Új tanácsbíró.** A tiszántuli tavaszi egyházkerületi közgyűlés által kiküldött bizottság szept. 1-én bontotta fel a püspöki hivatalban a megüresedett tanácsbírói állásra beküldött szavazatokat. A tanácsbírói állásra óriási szótöbbséggel Garzó Gyula gyomai ref. lelkész, a kiváló egyházi író választatott meg, a kire a beérkezett szavazatok közül 502 esett.

— **Esperes választás.** Az elhunyt Nagy Pál esperes utódját a gömöri ev. ref. egyházmegye már megválasztotta. A szavazatbontás augusztus hó 26-án Rimaszombatban ment végbe s a beadott 46 szavazat közül 43 szavazatot az egyházmegyei lelkészi kar köztiszteletben álló tagja: Csabay Pál balogi ev. ref. lelkész nyert, kit ekként megválasztottak gömörmegyei ev. ref. egyházmegye esperesévé. Szívvel üdvözljük!

— **Tanácsbíró választás.** A gömöri ev. ref. egyházmegye világi tanácsbírójává Molnár József ügyvédet választották szavazattöbbséggel.

— **Lelkészválasztás.** A nyáregyházai ref. gyülekezet Tóth Pál budapesti katechetát választotta meg lelképpasztorává. Az új papot szívesen üdvözljük.

— **Lelkészbeiktatás.** Kulifay László, budapesti segédlelkész, az abai ref. gyülekezet megválasztott lelképpasztora, szept. 2-án foglalja el hivatalát. Az új lelkészt, a mint haljuk, Koncz Imre esperes fogja beiktatni.

— **A győri ref. gyülekezet új temploma,** a mely nagyságával, stílusa szépségével díszére válik nemcsak a győri reformátusoknak, hanem az egész városnak is. Isten segítségével már a befejeződéshez közeledik. A templom, a torony, a harangok már készen állanak s még csak a belső berendezés bevégezése van hátra. Az Úr új hajlékának felszentelését szeptember második felére esetleg október elejére tervezik.

— **Templomszentelés.** — A megyeresi ref. gyülekezet renovált templomának felszentelése aug. hó 26-án fog megtörténni. A felszentelést Antal Gábor püspök végezte.

— **Lelkészi és esperesi jubileum.** A drégelypálankai ref. egyházmegye legközelebb tartott közgyűlésén meleg ovációban részesítette Nagy Gedeon esperest lelkészi működése 52-ik, esperesi működése 22-ik évfordulóján. Az egyházmegye tisztikara és közönsége ebből az alkalomból egy értékes aranyórát ajándékozott esperesének.

— **A német császár unokájának keresztelése.** A német császár unokájának ünnepélyes keresztelése, aug. 29-én volt a potsdami királyi kastélyban. A keresztelési ünnepély fényét nagyban emelte az a körülmény hogy az újszülött hercegnek négy uralkodó a keresztapja: ő felsége I. Ferencz József császár és király, Edvárd angol király, II. Viktor Emanuel olasz király, II. Oszkár svéd király. A német trónörökös elsőszülött fiának keresztelése alkalmából augusztus hó 30-ikától szeptember 1-ig katonai ünnepségeket is rendeztek, melyen a királyunk képviselőjében megjelenő József kir. herceg is részt vett.

— **Az örökimádás temploma.** Budapest főváros 100 ezer koronát adott egy a fővárosban épülő kath. templomra. Ez a templom a középkori sötétséget készül terjeszteni. A kápolna és a kolostor egyrésze már kész is van a kápolna ajtajára ki van függesztve a következő irás: Ezen kápolnában XIII. Leó pápa ő szentsége engedélye folytán teljes bucsut nyerhetnek a hívek minden napon, ha a kitett legfelségesebb Oltári szentséget tetszés szerinti időn át imádják, a szentségekhez járulnak és a Szent Atya szándékára legalább is 5 Miatyánkot és 5 Üdvözlőgyeket elimádkoznak. 10 évi és 10 quadrageniárius bucsut minden alkalommal a midőn a legfels. oltári szentséget meglátogatják és igaz bánattól indítva erős szándékuk van szent gyónást végezni. Az oltár kiváltságos, vagyis a meghalt szivekért mondott szent misével a megholtak a tisztító helytől azonnal megszabadulnak. Szegény Tetzél János bünbocsánatot áruló szerzetes téged lefőztek a 20-ik század dicsőségére. Kiváltságos oltár — ahol 5 Üdvözlőgy 5 Miatyánk teljes bünbocsánatot hoz a meghaltaknak! — ez épült a főváros százezer koronájából, ugyanama városban, hol tömegek nyomorognak. Népkonyhákra nincs pénz. Kiváltságos oltárra van. A nép koplal. A barátok hiznak.

— **A lugosi ev. ref. egyháztanács kérelme.** Három éve lesz nemsokára, hogy a különféle nemzetiségek és felekezetek nagy tengerében Krassó-Szörény vármegye székhelyén, Lugoson kicsiny magyar református egyházunk megalakult. Ez az egyház templomát kölcsönből már építt ma-holnap készen is lesz, a templomfelszerelést azonban a maga erején semmiképpen sem bírja kiállítani. Abban bizik mégis, hogy nincs lehetetlenség, hol igaz szeretet van. Ezt az igaz szeretetet kéri megmutatni a nemes adományokban, melyek Nemes Kálmán templom-alap pénztárhoz, a gyűjtőívek pedig a ref. lelkészi hivatal címére küldendők.

— **A magyarországi munkás keresztyének** 4-ik értekezlete Tiszolczon tartatott meg aug. 19-én és 20-án 140—150 munkás keresztyén jelenlétében, kik nagy részint a közel és távolfekvő tót és magyar falvakból gyűltek össze. A gyűlés tartására Gömörvármegye tanfelügyelője az állami iskolát engedte át. Az összejövetelk rendesen d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig és 8—10-ig tartattak. Az előadás tárgya volt első nap délelőttjén a Magunk lelke építése. Délután tárgy volt: A mások lelki élete építése. Másnap délelőtt tárgy volt: a Közösségek építése. Délután a szabadban, ugyszintén este is evangelizáló összejövetelk tartattak. Az előadásokat rendesen Szalay J. nagybecskereki lelkész vezette be magyar gyelven, — mint azonnal tolmácsolt tótira Rohocska evangyélita. Ezenkívül beszéltek még Jónás és Tóth Kispestről, Komáromy, Robocska és Maricza Juliska, közbe karének, öszhangzatos ének, kis gyermektől szavalatok és imák hangzottak el. Érdekes része volt az összejövetelknek az, midőn minden munkás elmondta az ő munkáját. Délben és este közétkezesek voltak, mint a tiszolczi testvérek adtak, melyen általán dólág 50—60 vett részt. Az értekezleten összejöttek — kik magyarok és tótok voltak — a legnagyobb testvéri szeretet füzte össze és a legszebb vidámság ömlött el az egész társaságon. A közétkezesnél is Istent magasztalták énekekkel-imával és az ő szent beszéde olvasgatásával. A jövő évi 5-ik értekezlet a kispestiek meghívására. Kispesten fog megtartatni, melynek összehívásával és rendezésével Szalay lelkész és a kispesti testvériség bizatott meg. Az egész értekezlet a legnagyobb rendben folyt le, — mely értekezletnek célja, hogy

a haza különböző nyelvű és hitfelekezeti hívő keresztyén lakóit testvéri viszonyba hozza egymással és nevelje Isten országának e földön való terjesztésére. Tiszolcáról Szalay lelkész Losoncra utazott, s tartott ott kedden este az egyháztanács termében bibliai előadást szép hallgatóközönség előtt, buzdítva itt is keresztyéni munkásságra. Az összejevetelen Margocsi ev. ref. főesperes is jelen volt. Melynek végeztével Sörös Béla lelkész mondott köszönetet Szalay lelkésznek.

— **A valparaizói földrengés.** Chila fővárosának romjai alól még mindig ásnak ki emberei holttesteket. A temető egy része, a mely a domboldalon fekszik, lecsuszott, aminek következtében a koporsók felnyitak. A holttestek elviselhetetlen szagot terjesztettek, mire a hatóság mésszel akarta befedni őket, de a papok ennek ellenszegültek. Napok óta esik az eső, mely az utcán levést lehetetlenné teszi. A világ minden részében folyik gyűjtés a károsultak javára. Hamburgban egy nap alatt 148.120 márka gyűlt össze. San-Francziskó, mely még ki sem heverte a legutóbbi földrengés borzalmait 35,000 dollárt szavazott meg valparaizónak.

— **Thököly hamvainak elhelyezése.** Thököly Imre hamvainak elhelyezése ügyében a napokban egy műértőkből álló társaság járt Késmárkon, hogy a nevezetes Thököly-várat és az evangélikus új templomot, ahol a hamvakat elfogják helyezni, valamint a maga nemében páratlan evangélikus fatemplomot, amelyet a műemlékek országos bizottsága tart jókarban és a régi katolikus templomot megszemlélje. A társaság tagjai, érintkezésbe lépve a késmárki illetékes körökkel, megvitatják, hogy az evangélikus templom mely részében helyezték el a fejedelem hamvait. A tárgyalások folyamán abban állapodtak meg, hogy magában a templom hajójában államköltségen diszes kőszarkófágot emelnek és ebben helyezik el azt a réztartót, amely a hamvakat magába foglalja. E fölött a falban helyezik el száz métermázsas súlyu eredeti izmídi sirkövet. A fejedelem hamvainak elhelyezése országos ünnep keretében fog végre menni, amelyet október végén tartanak meg. Itt említjük meg, hogy II. Rákóczy Ferencz hamvainak hazahozatala s Kassán elhelyezése ez évről elmarad. Kassa várossa maga kérte az ünnep elhalasztását, mert arra, amint mondja, a f. évben már nem tud méltóképpen elkészülni.

— **A bányakerület új ev. püspöke.** Bachát Dániel elárvult püspöki széke utódot kapott Scholtz Gusztáv budapesti esperes személyében. A szavazatbontó bizottság ugyanis Zsilinszky Mihály egyházkerületi felügyelő elnöklése mellett szeptember 1-én bontotta fel a pótvalasztásra beérkezett szavazatokat. A pótvalasztás tudvalevőleg azért vált szükségessé, mert az első szavazás alkalmával egyik jelölt sem kapott abszolút többséget. A szűkebb szavazás Scholtz Gusztáv és Szeberényi Lajos esperesekre folyt. Beérkezett az egyházaktól összesen 355 szavazat. Ezek közül Scholtz Gusztáv 217 szavazatot, Szeberényi Lajos 138 szavazatot kapott. Az ág. hitv. ev. bányakerület új püspöke tehát Scholtz Gusztáv lett.

— **A kollégium 1907. évi költségvetése.** A kollégiumi pénztári hivatal 1907. évi költségvetés tervezetét elkészítette s augusztus 25-én benyújtotta a koll. gazdasági tanácshoz. A proponált tételek rendszerint nem szoktak jelentékeny összegben változni a gazdasági tanács tárgyalása után sem, annál fogva bátran közölhetjük már most a főbb adatokat. Az első pénztári cso-

portnak 795.600 k — f. értékű jövedelmező ingaatlan után 34.295 k. 72 f. nyers jövedelem van előírva. Ez nem felel meg a befektetett tőke, illetve a forgalmi érték 5%-os jövedelmének. A tőkék jövedelme 59.585 k. 03 f. A tanulóktól szedett díjak végső összege 49.368 k., a mibe nincs beszámítva a betegsegélyző pénztárhoz fizetendő 6960 k., a könyvtár részére 1076 k. és az országos tanári nyugdíj intézetet illető 9900 k. Ezek szerint különböző címen a tanuló ifjúság évi 67.304 koronát fog az előirányzat szerint befizetni. Az első pénztári csoport zárata a következő: fedezet 273.912 k. f., szükséglet 271.207 k. 69 f. Fedezeti többlet 2705 k. 14 f. A betegsegélyző pénztárnál 86 k. 50 f., a tanári nyugdíjintézetnél 6335 k. 08 f., a ösztöndíj csoportnál 3167 k. 66 f., az új építő pénztárnál 631 k. 65 f., a tisztviselők és szolgák nyugdíjintézeténél 2378 k. 56 f., az egyetemi alapoknál 20.905 k. 32 f., a fedezeti többlet; fedezeti hiány van a könyvtári alapoknál 198 k. 08 f., az énekes könyvi pénztárnál 1099 k. 82 f., a tápintézetnél 2128 k. 08 f., az énekkari péztárnál 582 k. 40 f., a kiegészítésre váró csoportba osztott 61 alap közül 2 alapnál 4813 k. 10 f. Valamennyi alapnak külön rendeltetése lévén, a végeredményben hiába találunk fedezeti többletet, most a mérleg pénztári csoportok szerint bírálandó el s így öt pénztári csoport hiányának a fedezéséről gondoskodni kell. Egyelőre az énekeskönyvi pénztár hiánya kezd aggályos lenni s az énekkari pénztárával együtt. Amazt az egyházkerület bocsátotta volt a kollégium rendelkezésére. Ugyde a „zsoltárkassza“ jövedelme nem emelkedett aránylag a reá háritott terhek növekedésével. Nagyon indokolt eljárás lenne, ha a főtiszteletű egyházkerület ezt a pénztárt vagy rendszeresen segélyezné, vagy pedig fölemelné a tőkét akkora összegre, hogy a kamatjövedelem fedezné a költségeket. A mai tápintézetnél pénztár fedezeti hiányát illeti, ezt elég kedvetlenül vehetjük tudomásul, a mikor épen a közelebbi évben jelentékeny adomány gyűlt be a püspöki felhívásra, sőt a tápintézet díjak is jelentékenyen fölemeltek. Talán, a kedvező eredményű gazdasági év lehetővé teszi, hogy az élelmi szerek ára csökkenni fog s a hiány a számadás lezárakor nem fog jelentkezni. A kiegészítésre váró alapok közt az építető régi pénztárnak és a Szartory alapnak van fedezeti hiánya. Amannak baján a koll. gazdasági tanács úgy kíván segíteni, hogy az a nélkül is teljesen tőke nélkül maradt alap átadja a tiszadadai ingatlanból az őt illető részt a közszükségleti pénztárnak. Erre az eljárásra azoban már a folyó 1906 évben reá kerül a sor, most

eddig is mintegy 40 ezer korona átalakítási építkezés költsége hárult az építető régi pénztárra. Sok megjegyzést fűzhetnénk a költségvetésben jelentkező gazdasági állapotokhoz. Nem tarjuk például egészséges állapotnak, hogy a kolégium existenciáját biztosítani hivatott első pénztári csoport 273.912 k. 83 filléres bevételi összegében csak 59.585 k. 03. f., a kamatjövedelem, kazelési illeték címén pedig a többi alapoktól 38.753 k. 89 fillért szed be. E csoportnak a kamatozó alaptökéje aránylag kevés. Reámutathatnánk továbbá, hogy a tiszadadai ingatlan nyers jövedelme 43.372 k. 14 f., költsége pedig 9969 k. 28 f., és így a tiszta jövedelem csak 33.402 k. 86 fillért tesz, a mi az ingatlan leltári értékének csak 3.34%-át képezi. De nem akarunk ez uttal a kérdésekbe mélyebben hatolni. Az egyházkerület, ha látni akarja, ennyiből is megláthatja, hogy mit kell tennie. Ha pedig nem akarja: hiába lesz elébe tárva akár lapokra menő munkálat, mely a szanalásra váró helyzetet teljes világításba helyezi . . .

Tartalomjegyzék: Indul a hajó . . . Vándor. — Az iskoláról. Dr. Ferenczy Gyula. — Tárca: Bujdosik a szellő . . . Varga Péter. — Részletek a Talmudból, Gyenge János. — Tanügy: Az országos református tanáregyesület ötödik rendes közgyűlése. Referens. — Elnöki megnyitó beszéd. Dóczy Imre. — Sinka Lajos ünneplése. — Gyászrovat. Emlékezés b. e. Tomory András élete felett. Andrassy Kálmán. — Különfélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A csengeri ev. ref. egyházközség pályázatot hirdet 1906. szept. 15-iki lejáratl lemondás folytán megüresedett segédlelkész-tanítói állomásra.

Fizetés: Készpénz az egyházközség pénztárából évnegyedenként előre 600 k., az egyh. község magtárából kimérve 13.64 hl. gyült buza. 10 kbm. tűzifa beszállítva 3 kis hold föld 1100 négyszög ölével számítva, favámjog 2 k. kertpótlék az egyházközség pénztárából 25 k. 1 szobából s előszobából álló lakás ágyneműn kívül butorozva.

Ha a megválasztott lelkészi oklevéllel bír, vagy theologiai tantolyamot végzett s minden lelkészi teendők végzésére jogosított előnyben részesül s mint segédlelkész az egyházközség pénztárából évi 277 k. fizetést kap.

Kötelesség: ez idő szerint a II. elemi egyes osztálynak a tiszántuli ev. ref. egyházkerület tanterve alapján való tanítása. Lelkész akadályoztatása esetén minden lelkészi szolgálat dij-

tan végzése, egyébkor minden vasárnap délután és kanonikus órákon lelkészi szolgálat s urvacsora osztásnál segédkezés.

Megválasztott állomását azonnal köteles elfoglalni. Pályázati kérvények alulírott iskolaszéki elnökhöz adandók be 1906. szept. 15. déli 12 óráig.

Pótor Elemér

ref. lelkész, isk. széki elnök.

Pályázat.

A nyugdíjazás folytán megüresedett körösladányi nagy leány-iskolai tanítói állomásra, mely segéd-lelkésziséggel kapcsolatos össze.

Javadalmazás: 1. Készpénz: 200 azaz kétszáz korona, mely összeg évnegyedenként egyenlő részletekben előre fizetetik az egyház pénztárából. — 2. Buza: 27 (huszonhét) mázsa 60 kilogram, — 3. Árpa: 7 (hét) mmázsa 40 klgr. — 4. Négyszáznyolcvannégy korona földváltás évnegyedenkénti egyenlő részletekben az egyház pénztárából előre fizetve. 5. Tisztességes lakás melléképületekkel és kerttel.

Kötelesség: Az elemi IV—V—VI leányosztályok tanítása az egyházkerületi B) tanterv szerint; lelkész akadályoztatása esetén megfelelő lelkészi szolgálat teljesítése és lelkésznek egyháztársadalmi működésben segédkezés.

Ezen iskolához van csatolva jelenben az ev. ref. ismétlő iskolás leányok tanítása, melyért a község a tanítónak 110 (száz tíz) koronát fizet; ugy szintén az ipariskolai II. és III. osztályos növendékek tanítása, melyért szintén a község a tanítónak 200 (kétszáz) koronát fizet.

Pályázhatnak tanítói oklevéllel bíró lelkész jellegű egyének, valamint hittanhallgató ifjak is. A megválasztott egy évi próba idő után — ha oklevele nincs — az oklevél megszerzése után fog állandósíttatni.

Pályázati határidő szeptember 22-dike, a mikorra a kellően felszerelt kérvények tanítói oklevéllel vagy azt pótló bizonyítvánnyal, esperesi megerősítéssel ellátott szolgálati bizonyítvánnyal, lelkészi minőséget igazoló bizonyítvánnyal esetleg hittanhallgatói évek végzését igazoló bizonyítvánnyal alólírotthoz küldendők.

Az állás október 1-én elfoglalandó.

Körösladány, 1906. szept. 1.

Tóth József

ev. ref. lelkész.

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

előbb László Albert és társa

A tiszántuli egyházkerület főbizományosa

Iskolakönyv és tanszer kereskedésében

DEBRECENBEN, Kossuth-utca 11. szám.

A közelgő iskolai idény alkalmából legelőnyösebben szerezhetők be mindenféle iskolai könyvek, írószerek és iskolai felszerelések.

Nagy részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve küldetik.

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer : fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve. Egy üvege ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájását. Kapható: Grósz Nagy Ferencz gyógyszerárban Debrecen az Arany egyszarvúhoz.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda

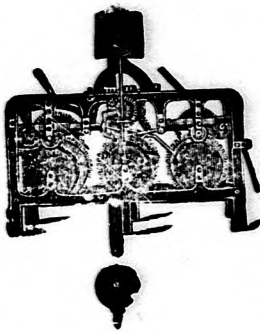
Müller János

első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

A tanév kezdetével a tankönyv- és tanszer-szükségletek beszerzésére bátrak vagyunk cégünket szives figyelmébe ajánlani.

Magyarország összes felekezeti, községi és állami iskoláiban használt

TANKÖNYVEK

és segédkönyvek állandóan raktáron vannak s így abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy becses rendelését azonnal és **a legújabb kiadásban** szállíthatjuk.

Czégünk országszerte kiérdemelte a nagyközönség bizalmát s ezentul is pontos, lelkiismeretes és előzékeny kiszolgálással igyekszünk e bizalmat öregbiteni.

Nagy raktárt tartunk különféle református ima- és énekeskönyvekből a legegyszerűbb kötéstől a legdiszesebbig.

Mélyen t. vevőink kényelmére ajánlkozunk **papir, író- és rajzszerek** szállítására is.

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által engedélyezett és Magyarország legtekintélyesebb népiskoláiban használatban levő tankönyvkiadványaink teljes jegyzékét kívánatra készséggel megküldjük. — Becses megrendeléseit már most kérjük eszközölni, hogy a nagy munkatorlódás ne akadályozhassa a rendelés gyors elintézését.

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHAZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubileumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **tablákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — ár számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári irománytartó fedeleket.*

Király balzsam

Köszvény és csuzellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuz**nál továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást, csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes

bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos
Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany-egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol minden bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek eredeti árakban beszerezhették.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ **férfi, fiu és leányka ruha-üzlete.** ☞

A járókelőket megálliújtják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövegekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak**, mely minden darabon ki van fektetve, amennyiben a **szabott árak**, tüntetve látható, a legpontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.